

Accelerarea transformării sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) din Europa Centrală și de Est

REHEATEAST – Policy Brief nr. 1 |
Recomandări de politici publice pentru
factorii de decizie din domeniul încălzirii și
al tranziției energetice

De ce este esențială transformarea SACET-urilor?

Încălzirea reprezintă peste 40% din consumul de energie al clădirilor din Europa. Cu toate acestea, în numeroase țări din Europa Centrală și de Est, SACET-urile rămân în mare măsură dependente de combustibili fosili, contribuind la volatilitatea prețurilor, la amplificarea sărăciei energetice și la creșterea riscurilor climatice. Rețelele modernizate și operate eficient pot gestiona mai bine variațiile cererii, pot integra diferite surse cu emisii reduse de carbon și pot consolida reziliența sistemului, adesea cu un impact social și economic mai redus decât înlocuirea pe scară largă a infrastructurii existente.

» Modernizarea SACET-urilor prin creșterea eficienței energetice, integrarea surselor regenerabile, recuperarea căldurii reziduale și optimizarea sistemelor este esențială pentru dezvoltarea unor sisteme energetice accesibile, reziliente și cu emisii reduse de carbon. REHEATEAST promovează o abordare holistică ce corelează renovarea clădirilor, integrarea surselor regenerabile și modernizarea rețelelor.«

Mesaje-cheie din consultările cu părțile interesate

Consultările cu factorii de decizie, autoritățile de reglementare și experții din sector indică o serie de priorități clare pentru acțiune :

Consolidarea rolului încălzirii centralizate

Părțile interesate consideră că SACET-urile vor rămâne un pilon esențial al viitoarelor sisteme de încălzire și energie. Se prefigurează o tranziție către rețele cu temperaturi scăzute, bazate pe surse regenerabile și interconectate, integrate cu renovarea fondului construit și cu dezvoltarea urbană.

Decalaj între ambițiile strategice și cadrul legislativ

Politicile actuale susțin doar parțial decarbonizarea SACET-urilor, persistând lacune semnificative privind structura tarifară, planificarea integrată, procedurile de autorizare și mecanismele de sprijin pentru integrarea surselor regenerabile și a căldurii reziduale. Deși inițiativele UE au un rol catalizator, implementarea națională rămâne fragmentată.

Finanțarea rămâne un blocaj major

Investițiile depind în continuare în mare măsură de finanțarea publică și fondurile europene, în timp ce capitalul privat și parteneriatele public-private rămân limitate din cauza incertitudinii reglementărilor și a lipsei unor mecanisme tarifare clare și previzibile pe termen lung.

Guvernanța și implicarea actorilor relevanți trebuie consolidate

Municipalitățile și operatorii sistemelor de încălzire centralizată au un rol central în planificare și dezvoltare, însă coordonarea cu ceilalți actori rămâne slabă. Consolidarea cooperării este esențială pentru implementarea unor soluții acceptate pe scară largă.

Barierile coexistă cu oportunități semnificative

Infrastructura învechită, dependența de combustibili fosili și digitalizarea limitată rămân obstacole majore. Totuși, renovarea clădirilor, valorificarea căldurii reziduale, integrarea surselor regenerabile și dezvoltarea comunităților energetice oferă oportunități solide pentru accelerarea tranziției.

Ce trebuie făcut: Recomandări de politici publice

1

Consolidarea cadrului strategic și de reglementare

Elaborarea unor strategii naționale pe termen lung pentru încălzirea centralizată, aliniate la obiectivele naționale și internaționale privind clima și decarbonizarea.

Instituirea obligativității planificării termice la nivel municipal și a zonării, pentru corelarea renovării clădirilor cu dezvoltarea rețelilor și organizarea alimentării cu căldură.

2

Facilitarea investițiilor și a finanțării

Introducerea unor cadre tarifare stabile și transparente, care să permită modernizarea sistemelor de încălzire centralizată, asigurând totodată protecția consumatorilor.

Extinderea instrumentelor de finanțare mixtă, a mecanismelor de garantare și a modelelor de parteneriat public-privat.

3

Sprijinirea inovării și a implementării tehnologiilor

Promovarea beneficiilor sociale ale încălzirii centralizate, precum și a optimizării sistemelor, a controlului inteligent și a stocării termice, pentru creșterea eficienței și flexibilității.

Accelerarea implementării surselor regenerabile de căldură și a valorificării căldurii reziduale prin stimulente țintite și simplificarea procedurilor de autorizare.

4

Promovarea unei guvernante incluzive și a participării tuturor părților interesate

Consolidarea rolului municipalităților în planificarea integrată a încălzirii, prin creșterea capacității de coordonare a actorilor relevanți, alinierea planificării urbane cu cea energetică și transformarea planurilor în proiecte bancabile.

Îmbunătățirea transparenței, a informării consumatorilor și a implicării utilizatorilor în procesele de planificare, facturare și renovare

Impacturi preconizate

Accelerarea decarbonizării sectorului încălzirii și reducerea dependenței de combustibili fosili

Modernizarea accelerată a infrastructurii și diminuarea pierderilor de căldură

Consolidarea predictibilității investițiilor și mobilizarea capitalului

Creșterea eficienței economice, îmbunătățirea accesibilității și reducerea sărăciei energetice

Creșterea ponderii energiei regenerabile și a căldurii reziduale în sistemele de încălzire centralizată

Sisteme de încălzire mai reziliente, mai flexibile și adaptate la schimbările climatice

Mesaj-cheie pentru factorii de decizie

Transformarea sistemelor de încălzire centralizată reprezintă atât o necesitate, cât și o oportunitate strategică. Prin politici publice coerente, un cadru de reglementare favorabil, investiții coordonate și o guvernanta incluzivă, încălzirea centralizată poate deveni un pilon al sistemelor energetice urbane neutre climatic și echitabile social. Proiectul REHEATEAST, alături de rețeaua sa de factori de decizie și practicieni, va continua să sprijine autoritățile naționale și locale în transformarea acestei viziuni în acțiuni concrete.

Pentru informații suplimentare:

Paula Ungureșan, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
paula.unguresan@termo.utcluj.ro

